

GOSPODARSKI VESTNIK

Št. 8.

V Gorici, dne 1. avgusta 1927.

Leto V.

Izhaja enkrat na mesec. Stane letno

10 ltr. — Posamezna številka 1 ltr.

Uredništvo in uprava v Gorici, Via S.

::: Giovanni šte. 6., I. nadstr. :::

== Ponatis je dovoljen le s popolno navedbo vira. ==

Janko Furlan:

PRVI ZAKON.

Če natančno pogledamo v živalsko življenje, dobimo nešteto dokazov, kako močno in mogočno je načelo vzajemnosti. Lep primer nam nudijo čebele, ki si usilvarjajo s svojim skupnim življenjem in vzajemnim delom velika bogastva. Enako moramo občudovati mravlje. A ne le žuželke, tudi ptice in zveri se družijo. Poglejte vrane! Še požrešni vrabec pokliče tovariša, če izsledi kaj zrnja. Ptice-roparice, kakor tudi volkovi se družijo, ko gredo na lov.

Narava nas tedaj uči medsebojne pomoči, ki je najuspešnejše sredstvo za obstoj in telesni, duševni in nramni napredek. Tako je storil že prvotni človek in je s tem vsejal prvo seme stopnji razvoja, na kateri smo danes. Izkušstva, posnemanje, jezik, moralna čuvstva itd. se v družabnem življenju prelivajo od člena do člena z novimi pridobitvami.

Že prazgodovinski človek je živel v večjih družbah, tako nam pričajo izkopanine. In tudi še sedaj živeči divjaki žive skupno v gruclah in se dobro razumejo. Hotentot (divjak) ne sede h kosilu, da ni prej povabil tovarišev. Otroke zelo ljubijo. Divjakinja gre za otroka v sužnost. Vse je njih skupna last. Enako je pri Eskimovcih. Njih vodilna misel je: Eden za vse, vsi za enega.

Skupnost zemlje, je temelj vsega kmetovanja v prazgodovinskem in zgodovinskem času in v manjši meri še danes v mnogih deželah. Ti družabniki menijo, da je zemljišče skupna dediščina vseh, ki si hočejo in morajo dobivati hrano iz zemlje. V skupnosti zemljišč

premore vsakdo toliko, da živi, zato ni tam revščine, tega strašnega biča, ki ubija cele kraje, medtem ko se na drugi strani koplje človek v bogastvu in nasladah.

V skupnosti skrbi vsaka družina za slabotne in bolne in pozdravlja novorojenca, novo moč. Nasprotno se, kjer je to odpravljeno, zarod omejuje, pričnejo se socialni in razredni boji, človek je napram človeku volk.

Nemški kmet še danes ne more umeti, da mora biti gozd lastnina poedinca. Tudi v našem kmetu so še sledovi srednjeveške vaške »marke« (gmajne).

Temu nasproti pa ima sodobno kapitalistično gospodarstvo nasproten značaj, ker daja vsakomur svobodo do neomejene lastnine. Vsakdo pojdi svojo pot! Tako se je pretrgala zveza med človekom in sočlovekom. Iz zadrugarja je postal individualist (poedinec), ki si sam kuje svojo srečo.

A misel vzajemnosti ni zamrla. Že v 17. stol. se prikažejo kot protiutež kapital. gospodarstvu konsumne in zadruge producentov. Z njimi se je postavila masa v bran vladajoči manjšini — fevdalnim, trgovskim in tvorniškim mogotcem. Danes so Anglija, Danska, Nemčija, Francija, naša država i. dr. vse v zadrugah, s temi so zrastle ljudske posojilnice, ki zbirajo denar mase. Tukaj se kmet in delavec učita samouprave, zadrugnega dela, podjetnosti, poštenosti i. dr.

Zadružno gibanje se porodi iz ljudstva. Tudi med nas mora prodreti prava zadružna misel, mora, da ne propademo.

MLEKARSTVO

Ing. Andrej Čok:

NASIM MLEKARNAM V BLIŽINI MEST.

Kakor je bilo predvidevati že v prejšnjih letih, se je tudi letošnja pomlad ponovila »mlekarska kriza«. Vsak vsaj nekoliko izkušen vodja mlekarne je pripravljen na to pomladansko krizo v mlečni obrli.

To krizo povzroča v prvi vrsti izredno velik pridelek mleka v primeri z ostalimi letnimi dobami. Spomladi imamo večino krav z mladim mlekom po otelitvi. Krave, ki so pozimi prejemale večinoma suho in manj vredno krmo (v zadnjih zimskih in prvih pomladanskih mesecih skrmi živinoreje navadno najslabšo krmo), dobijo od konca aprila dalje pa tja do suhih vročih mesecev, krmo kakovostno in količinsko po svoji želji. K temu prispeva še ugodna toplota; ni čuda, če se v tem času splošen pridelek mleka pomnoži navadno za celih 30 in še več odstotkov.

Pri takem zvišanju pridelka mleka pa imamo na drugi strani v mestih nespremenjeno porabo, da, v vročinskih mesecih se poraba mleka v mestih navadno celo za par odstotkov zniža. Res je sicer, da v tej dobi kmetija porabi sama zase nekoliko več mleka nego pozimi, ali za oddajo ga ima v tem času najmanj svojih 25% več.

Zadružne mlekarne, ustanovljene v svrhu unovčevanja mleka od zadružnikov, prejemajo torej v tej dobi gotovo nad 25% več mleka. Na drugi strani ji pa odjemalci porabijo za skoro 5% manj mleka. Mlekarna se nahaja torej v tem času v dveh ognjih, tema se pripoji še močnejša konkurenca. Posledica temu je pač očitna: cena mleku na debelo pade v tej dobi vsaj za 20%.

Ta pojav se opaža iz že zgoraj omenjenih vzrokov redno od leta do leta. Dober poslovodja mlekarne, odnosno sposoben odbor je na to krizo že pripravljen in ga njen pojav ne prese-

neti. Že v predhodnih mesecih si skuša pridobiti širši krog odjemalcev in začne vpeljavati močnejšo prodajo masla. Seveda, računati mora v tem času z zgubo, ali pa s prav, prav malim dobičkom; drugače ne samo ne more oddati svoje večje množine mleka, ampak zgodi se mu prav lahko, da zgubi še svoje prejšnje odjemalce. Za izravnanje zgube na ceni pa mu itak služijo potem zimski meseci.

Kakor vsako drugo leto, tako je bila tudi letos »mlekarska« kriza neizbežna. Torej radi te krize kot take ne more in ne sme biti presenečenja, kakor edino pri kaki novi mlekarini, odnosno pri mlademu, s komaj parmesečno prakso izurjenem mlekarju - poslovodji.

Kot nepričakovan pojav te pomladi pri mlekarski krizi smemo smatrati edino le izredno visok padec cene mleku, ker presega letos 30%.

Tega nepričakovanega pojava (dobri poznavalci razmer so pričakovali tudi tega že vsaj od januarja t. l.) pa ne smemo pripisovati ponavljajoči se pomladanski mlekarski krizi, ampak vzrok mu je splošna kriza kmetijstva radi revalutacije lire in temu sledeč, znižanje cen od strani oblasti. Udarec tega pojava, odnosno izrednega znižanja cene, je pa zato tako občuten, ker je prišel prvič za kmeta nepričakovano in drugič istočasno z letno krizo. Posiljen je bil potem ta udarec še z nekaterimi precej strogimi higijenskimi določbami pri prodaji mleka od strani tržaskih oblasti.

Ni torej čuda, da je ta, skoraj bi rekli poltrojen udarec, marsikatero našo mlekarino skoro izbegal. Občutijo ga seveda največ na novo in slabše urejene mlekarne.

Ker si vzroka te krize ne vedo tolmačiti, in to marsikje tudi radi lastne malobrižnosti, prihajajo k popolnoma krivim zaključkom. Prepričani so, da se svežega mleka ne da več prodajati po cenah, ki bi izplačale mlekarino in živinorejca. Mnenja so, da je treba menjati

njihovo mlekarstvo v izdelovanje masla in sira; češ, samo na ta način bi se dala živinoreja v naših krajih rešiti propada. K temu tolmačenju se potem pridružijo še slična prigovarjanja uglednih oseb, ki so pa večkrat slabi poznavalci tržnih razmer. Posledica temu je, da si nekatere naše mlekarne v bližini Trsta res mislijo pomagati s tem, da si preuredijo svoje mlekarne na pretežno izdelovanje masla in sira. Ne marajo se niti otresti misli in, ker ne morejo globlje misliti, hočejo biti prepričani, da se s svežim mlekom v Trstu ne da več kupčevati.

Njihovo mnenje je popolnoma napačno, in, ako bi zadevo vsaj nekoliko temeljiteje preudarili prišli bi do popolnoma drugih zaključkov. Nekoliko računanja — in žal ravno tega, se bojim, primanjkuje največ našim poslovojem mlekar — pa dokaz bi bil jasen, da se pri današnjih cenah, kakor tudi pri cenah od pamliveka in pri cenah, ki bodo gotovo še precej časa veljale, da se, pri današnjih cenah svežega mleka, masla in sira in, pri obstoječih transportnih in delavnih razmerah, izplača prodajati v mesta iz bližnje okolice najbolj sveže mleko.

Napravimo račun na debelo: Cena svežemu mleku na debelo je bila junija v Trstu Lir 95 hl. Iz 100 litrov mleka izdelamo lahko 4 kg masla po Lir 13 kg = Lir 52. Posneto mleko ima vrednost za prasiče okrog 50 Lir, ali prodajna cena posnetega mleka bi komaj dosegla 40 Lir; skupaj torej Lir 92 proti 95 svežega mleka. Pri sirjenju bi sicer dobili okrog 8 Lir več za hl mleka ali stroški izdelave in potem doba vnovčenja bi ta prejem gotovo znižali ceno mleku daleč pod Lir 95 za hl.

Da je temu res tako in da je oddaja svežega mleka, ako le transportni troški to dopuščajo, najbolj rentabilna, za to niti ni potrebe iskati dokazov v računih, temveč je mogoče priti do tega sklepa že iz same prakse v življenju. Teba je samo odpreti nekoliko bolj oči.

Mari mislijo naše mlekarne, da bi se zabavala mlekarne iz Romans-a v Fur-

laniji prodajati sveže mleko v Trstu, če bi si ji izplačalo bolj izdelovati maslo in sir? Zakaj nekatere mlekarne na Tolminskem, čeprav imajo izborno maslo, vozijo v zimskem času, takoj ko se jim ni bati, da se mleko pokvari na poti, zakaj ga vozijo ne samo v Gorico ampak tudi v naš Trst? In še več! Mlekarna »Soresinese« je oddaljena od Trsta preko 500 km, a se ji izplača bolj izsušiti in prepeljati mleko v Trst in ga potem prodajati tu kot sveže, nego bi ga predelovala v maslo in sir. Res plačuje mleko svojim dobaviteljem na mestu okoli 10 stotink manj nego naše mlekarne, ali za to jo stane izhlapovanje (sušenje) gotovo svojih 15 stotink na liter. In mislite, da pri svoji kupčiji kaj zgubi? Zelo malo verjetno! Osem let trdega konkurenčnega boja in zgube bi gotovo vzele mlekarne »Soresinese« tek na tržaški mlečni trg.

Pa ne samo za mesto Trst, to velja tudi za vsako drugo mesto. Vsaka mlekarne v mestu ali v bližini katerega kolisibodi mesta si prizadeva vedno, da odda prebivalstvu najprej vse potrebno sveže mleko in šele potem preostanek mleka predela v druge mlečne izdelke, med katere pride v zadnji vrstli lrd sir.

Ako velja torej pravilo, da se najbolj izplača oddaja mleka za direkten konsum, za vse mlekarne pri vsakem mestu, je jasno, da bo to veljalo tudi za naše mlekarne v bližini Trsta, Gorice, Pule, Reke itd.

Oni naši mlekarne v bližini mest in posebno Trsta pa, ki je še nadalje mnenja, da se ji bo izplačalo bolj maslarjenje ali sirjenje nego prodaja celega mleka in to dokler imamo v Trstu še mlekarne iz Lombardije, ki proda dnevno preko 80 hl mleka, taki mlekarne svetujem v njenem največjem interesu, da prestane sploh s poslovanjem in da odsluži čim prej mogoče poslovodjo, ki ji boljših nasvetov ni mogel dati.

Znižanje plač in režijskih stroškov v mlekarne, večji red in snaga z mlekom, več brige pri iskanju odjemalcev, znižanje cene mleku pri živinorejcih, (ki naj

od svoje strani pazijo, da izboljšajo živinorejo, skrbna postezba odjemalcev. To so one in edine sedanje potrebne

»preureditve«, ki naj pomagajo našim mlekarjem in živinorejcem iz »mlekarske« krize.

POLJEDELSTVO.

V. D.:

PREDVIDEVANO POMANJKANJE KRME.

Pridelalo se je letos mnogo in večjima dobrega sena ter poleg tega precej slame; skrbi pa nam dela radi suše osmojena otava, detelja, usahla turšica in pozni krompir ter repine selve. Ker je suša mnogo krmskih rastlin pokvarila, ali jih celo docela uničila, zato bo moral vsak kmetovalec skrbeti že sedaj, da mu pozneje krme ne primanjka.

V takih slučajih se je treba oprijeti v prvi vrsti starega in zlatega pravila t. j. varčevanja s krmo. Tam kjer je potrebno, naj se uredi jasli tako, da ne pojde prav nič krme v zgubo, pazi naj se, da se bo varčilo tudi z našiljno slamo. Krma, za katero živina posebno ne mara, naj se podela v rezanico in pomeša z rezanico one krme, ki jo rada žre. Razen tega naj se spravi pod streho čimprej mogoče, kar je za krmo porabljivega.

Pomanjkanju krme pa se odpomore lahko tudi še na drug način. Kakor hitro pade izdaten dež, naj se goni živina čim mogoče dolgo na travnike na pašo, poskrbi naj se pa ob enem, da se pride la vsaj prihodnjo spomlad kolikor možno veliko zelene krme.

Za naše razmere je najbolj primerna inkarnatnica ali laška detelja.

Kar se tal tiče, ni ta detelja prav nič zbirčna. Uspeva dobro celo na suhih in srednjerodovitnih tleh, seveda ji najbolj ugaja srednje zvezna in zemlja, vsebujoča precejšnjo množino apna, samo pa, da voda na njej ne zastaja.

Če je zemlja rahla, zadostuje, da se kar pri vrhu dobro zrahlja, ako pa je bolj zvezna, potem se mora na vsak način

precej globoko preorati. Ko je oranje dokončano, naj se njiva prav dobro povleče z brano, da se vse kope dobro razrušijo.

Laški detelji je treba tudi dobro pognojiti. V to svrho naj se uporabijo samo umetna gnojila. Priporoča se raztrositi na vsak hektar površine po 4 do 4½ kv. superfosfata in 150 do 200 kg 30/32% kalijeve soli. Obe gnojili se morata raztrositi na vsak način pred preoravanjem.

Da se doseže ugoden uspeh, je treba poskrbeti, da se seme vseje o pravem času in istočasno, da se vzame primerno seme.

Nekateri imajo to navado, da sejejo to deteljo prav zgodaj. Če je zemlja kolikaj vlažna, izkali seme v kratkem; ako nastopi za tem suša, setev uvene in morda celo usahne. Zapomni si, da pod naša ta detelja laže mrzlo to nego sušo. Najboljši čas za sejanje so zadnji dnevi avgusta, prvi septembra.

Večina kmetovalcev misli, da je mnogo bolje uporabiti seme v plevah, češ, da tako seme laže prenaša sušo, sicer je morda to opravičljivo, vendar pa ima uporaba takega semena druge slabe strani. Pri semenu v plevah ni možno vedeti, koliko je v plevah dobrega semena, in zgodi se prav lahko, da ostane setev prerodka. Takšno seme se ne da posejati enakomerno, kajti ker je to seme lahko, ga pade po nekaterih mestih lahko preveč, po drugih pa premalo. Takemu, v pleve povitemu semenu se dado laže primešati razna ničvredna travna semena. Če si naletel na takšno seme, zgodi se lahko, da boš moral setev preorati in njivo znova obsejati. Radi tu naštetih vzrokov ne kaže torej drugo, nego da kupiš rajši očiščeno ali ophano seme take detelje, in še to pri svoji zadruzi, kajti

ona li bo jamčila za kaljivost in čistost semena.*)

Neoluščenega semena je treba vzeti na vsak hektar po 60 kg ali za njivo 20 kg, oluščenega pa zadostuje za vsak ha 25 kg ali za njivo 8 do 9 kg.

Posejana detelja naj se pobrana, da se seme na lahkem z zemljo pokrije.

Kositi naj se prične detelja spomladi in sicer takoj, ko se je pričela razcvetati. Da bi se s košnjo odlašalo, ne kaže, kajti pozneje postane pretrda in za takšno živina prav nič ne mara. Toraj kakor je bilo že na početku tega članka rečeno, daja laška detelja prav tečno zeleno krmo, katere prija vsi govedi, posebno pa mlečnim kravam. Posušena ni mnogo prida.

*) Zajamčeno, oluščeno seme te detelje se dobi pri Kmetijskem društvu v Gorici.

KEDAJ NAJ GNOJIMO S ČILSKIM SOLITROM?

Tega ne moremo natanko določiti. Gnojimo z njim, kadar je potrebno. Razen pri pravilnem gnojenju posameznim rastlinam, se ga poslužujemo spomladi za okrepitev ozimin, zlasti onih, ki so slabo prezimile. Pa tudi jeseni moramo že skrbeti, da okrepimo ozimine s čilskim solitrom.

Prav priporočljivo je gnojenje, ko so rastline močno v rasti, kajti ob tem času so dušika najbolj potrebne. In tedaj smemo pričakovati tudi najboljši uspeh gnojenja s čilskim solitrom. Obenem se nahaja ravno v tem največja korist tega gnojenja, ker smo s pomočjo čilskega solitra v stanju, da damo rastlinam v času njihovega razvoja pravo in njihovim potrebam primerno množino dušika, ki ga lahko takoj porabijo. Če vso potrebno množino čilskega solitra naenkrat potrosimo, je to velika napaka. Ker je dušik čilskega solitra takoj poraben, bi ga v tem slučaju imele rastline več, kakor jim ga je treba. Zato moramo trositi čilski soliter vedno polagoma v večjih deležih, navadno po trikrat.

Kako gnojimo s čilskim solitrom?

To opravljamo na način: a) da ga po zemlji potrosimo in potem podorjemo, zavračimo ali podkopljemo; b) da ga po zemlji potrosimo in pustimo, da ga dež v zemljo vtepe; c) da ga raztopimo v vodi in potem s to vodo rastline zalivamo.

Prvi način naj se uporablja na njivah in vinogradih, drugi na travnikih in deteljiščih in tretji v vrtnarstvu.

Koliko solitra naj porabimo pri posameznih nasadih?

Za ozimine (pšenica, rdeča detelja, itd.) nam je treba vzeti 200 kg čilskega solitra na 1 hektar. Gnojiti moramo seveda tudi s kalijevo soljo (200 kg) in Tomasovo žlindro (500 kg). Nekoliko čilskega solitra — eno tretjino — že lahko potrosimo jeseni pri setvi, kajli s tem povzročimo, da setev hitro ozeleni in da se pred nastopom zime že dovolj krepko razvije. Drugo tretjino solitra potrosimo spomladi, ko začne setve zopet zeleneti, zadnjo tretjino pa 3 do 4 tedne potem.

Soliter v sadovnjaku.

Izmed vseh nasadov se pri nas gotovo sadno drevje najbolj zanemarija. Toda tudi temu služi čilski soliter izborno. Za vsak kvadratni meter površine, ki jo pokrija drevesna krona vzemimo 50 gramov čilskega solitra. Zemlja naj se malo prekoplje in potem naj se zakrije soliter. Dodajmo še isto množino kalijeve soli, fosforatega gnojila pa polovico več. Gnoji naj se tako, da se potrosijo gnojila še za pol metra izven drevesne krone. V času od maja do julija naj se gnojenje s čilskim solitrom ponovi. Kdor pa hoče zalivati, naj vzame na 1 liter vode 1 gram čilskega solitra.

O KRTU.

Maló bo živih bitij na svetu, ki bi jih nekateri tako po krivem sodili in obsojali, kakor je uboga krtova para. Enkrat smo že poročali, da je neka občina prepovedala loviti krte radi njih koristnosti za poljedelstvo in zažugala hude globe onim, ki bi kršili to prepoved. In mi smo

ta ukrep označili za dobrega. Znano je tudi, da izjavljajo poljedelski strokovnjaki, da krt ni sicer brez slabih strani, a da so koristi, ki jih ima poljedelstvo od njega mnogo večje, kakor škoda, ki jo napravi.

Pred kratkim pa smo čitali v nekem listu notico, iz katere bi sledilo, da je krt bolj škodljiv kakor koristen. In tudi raznih oglasov mrgoli po listih, ki agitirajo za pobijanje krtaradi njegovega kožuha. Nam se zdi tako pisanje za neprimerno in za poljedelstvo škodljivo. Saj so nam že otrokom v ljudski šoli pravili, kako koristen je krt.

Nekateri, ki smatrajo krtar za škodljivo »zver«, utemeljujejo to svoje nazoranje s krtinami. Res, da niso te na travniku koristne, a dajo se pa z lahkoto z grabljami izravnati. Drugi očitajo krtu, da gloda in žre koreninice sadnih dreves in raznih koristnih rastlin. Zdelo bi se na prvi mah, da je ta obdolžitev resnična, ker ima krt svojo »palačo« največkrat tam, kjer rastline ginejo od nosno kjer so že usahnile. In kljub temu navidezno utemeljenemu razlogu, je kaj zlahka dokazati, da ni kriv krt ginevanja rastlin.

Poglejmo! Razparajmo mrlvemu krtu trebuh. Premotrimo natanko, kar smo v njem dobili! Nihi znaka o kakšni koreninici, o najmanjši rastlinski hrani. Pač pa dobimo v njem nekaj mišje dlake, napol prebavljene ostanke hroščev, črvov itd. Razen tega pa je splošno znano, da se vse ostrozobe živali hranijo z žuželkami in črvi. In krtovo zobovje je pač dovolj ostro.

Preudarni poljedelci so že prepričani, da se krt ne dotika rastlin. Če ga pa večkrat dobimo pod usahlimi ali pod usihajočimi rastlinami, so čisto drugi vzroki, in ne rastlinske koreninice. Bo pač veliko število črvov in troščov, ki domujejo pod takimi rastlinami, povod, da se krt nahaja na takem mestu. Ni čuda! Saj je zanj gostija bogata. V tem slučaju je krt gotovo koristen in ne škodljiv.

Tudi škodo, ki ga trpijo njive in travniki radi krtin, odtehtajo rovi, ki olajšujejo in omogočajo dotok zraka v zemljo. In vendar je prav zrak tako potreben za rahljanje in razkrajanje zemeljskih plasti.

Naš nasvet je torej: pustite krtar na miru, ne ubivajte ga, ker nam več koristi kakor škoduje.

ŽIVINOREJA

BOLEZNI IN ŠKODLJIVCI DOMAČIH ZAJCEV.

Vsak zajčjerejec naj ima vedno pred očmi, da je boljše boleznim se čuvati in jih odvracati, kakor pa nastale bolezni lečiti. Najuspešneje varujemo svoje živali pred boleznimi, ako jih pravilno krmimo, ako skrbimo za strogo snažnost v vseh ozirih, ako pazimo, da so živali vedno na suhem in da niso izpostavljene prepihu. Kakor hitro se pojavi kaka bolezen med živalmi, zlasti če je nalezljiva, je obbolele takoj odstraniti s kletkami vred iz skupnih prostorov, lop, ter jih oddeliti v take prostore, kjer so od zdravih popolnoma ločene in jih ne morejo okužiti.

Bolne živali je kaj lahko spoznati. Pobite so in žalostno se držijo, krme pa

použijejo le malo ali prav nič.

Od raznih bolezni bom popisal le najvažnejše in le na kratko omenil vzroke njih postanka in način zdravljenja.

Driska

se pojavi vsled pokladanja mokre in vnele zelene krme, slabe mehke krme, solate ali plesnivega kruha. Zdravljenje: takoj dobro očistiti kletko in obolelo žival, nekaj dni krmiti s suho mrvo in prženim ovsom (ne preveč). Zelenja v tem času sploh ni dajati, pač pa je priporočljivo položiti v kletko vrbovo vejico, kajti vrbin grenki sok deluje proti driski, ker je zaporčen.

Zaprte

je spoznati po tem, ker se živali premalo ali nič ne odlagajo. Zdravljenje: s suhim

krmljenjem takoj prenehati ter ga nadomestiti z pokladanjem dobre zelene krme. V gobec je živali viliti malo žličko ricinovega olja, v težjih slučajih pa se priporoča vbiziranje nekoliko mlačne vode v mastnik po primerni cevki (irigator). Navadno obe sredstvi takoj pomagata in vpliva vbizirana voda veliko mileje in ravno tako izdatno ali še bolje kot ricin.

Slinavost

je pri teh živalih takorekoč nekaka otroška bolezen. Bolezen se spozna po tem, da se živali cedi veliko sline iz gobca ter tega, prsi in vrat naposled tako namoči in nekako razje, da je koža popolnoma rdeča in se naredijo tudi hraste. Bolezen se pojavi, če dobivajo živali preveč ali premokre zelene krme, in ako so kletke vlažne in nesnažne. Zdravljenje: ker je bolezen nalezljiva in marsikatera žival za njo pogine, jih je takoj izolirati (osamiti) in od zdravih živali popolnoma ločiti. Krmili jih je le s suho krmo, gobec in obolele dele je izpirati s 5% galunovo raztopino ali s isto tako močno citronovo kislino.

Nahod,

t. j. vnetje nosnih sluznic, radi česar živali kihajo in se jim tudi neka sluz iz gobca cedi. Vzrok: prehlajenje, vlaga, prepih. Zdravljenje: suhe, zračne kletke, polaganje samo suhe krme in vdihavanje (s pomočjo inhalatorja) smolenovodenih parov (Teerwasserdampf). Bolezen je nalezljiva in se iz nje lahko izcimi tuberkuloza, zato je take živali takoj ločiti od zdravih. Če tudi stokajo, jih je najpametnejše pobiti, ker je ozdravljenje večinoma izključeno.

Rane na nogah

so posledica porabe slabega nastilja, kateri je bil malokdaj premenjen in je prepojen s scalnico. Tudi sicer se lahko živali direktno ranijo noge, celo če so spahi (razpoke) v kletkinih tleh preširoki. Zdravljenje: Izpiranje z 2% kreolinovo raztopino in mazanje ran s peruanskim balzomom.

Bule na glavi ali na nogah

radi grizenja, prask ali udarca. Zdravljenje: izpiranje z 2% kreolinovo raztopino; ako so bule gnojne, jih je prerezati in gnoj iztisniti, izprati ter s peruanskim balzomom namazati.

Garjevi uhlji.

Žival stresa od bolečin in srbenja glavo, notranja stran uhljev postane nekam hrastava. Zdravljenje: izpiranje hrast z 2% kreolinovo raztopino, da se rajši odlušči. Ob enem je izpirati s to raztopino tudi vse druge obolele dele, četudi niso hrastavi. Ko hraste nekoliko odnehajo, jih je z lasnico odluščiti in vse dele pod temi dobro z vato izbrisati ter namazati z razredčenim peruanskim balzomom ali poštupati z žveplenim cvetom. Po preteku osmih dni je to zopet ponoviti.

Vnetje seskov (vimena).

Vzroki: prezgodnje odstavljanje mladičev (se mora vršiti polagoma, največ po dva vsak dan), popolno zastajanje mleka, ako mladički vsi poginejo, rane na seskih. Zdravljenje: v raztopljeni očetnokisli glinici (essigsäure Tonerde) namočeni obkladki, skromnejše pokladanje zelene krme, večkratno izpiranje seskov in mazanje istih z lanolinom.

Spolne bolezni:

kakor hitro se opazijo, takoj izpirati s kreolinovo raztopino in mazati s kreolinovim milom. Le količkar zanemarene spolne bolezni se zelo razpasejo in jih največkrat ni več mogoče ozdraviti. Spolno bolne živali naj se v tem času ne pripuščajo k paritvi.

Napenjanje

izvira od tod, ker se živali prenajejo mlade trave in mokre delcelje. Žival postane še bolj plaha, trebuh ji je napet, dihanje hitrejšo, oči izbuljene. Zdravljenje: frotiranje (drgnjenje, otiranje ali masiranje) zadnjega dela živila. Žival je potem primerno zaviti v volneno ruto ali kaj podobnega in jo pozneje pregnati na solnce. Prva krma naj obstoji samo iz suhega sena s kumno ali meliso. Meso

take živali je seveda popolnoma zdravo in je pri hudem napenjanju namesto zdravljenja žival takoj pobiti ter jo oddati gospodinj, da nam pripravi pečenko.

Gregarinoza (Kokcidias)

je huda, silno nalezljiva bolezen, strah vseh zajčjerejcev. Povzroča jo mikroskopično majhno živo bitje, coccidium oviforme, ki se v neverjetno veliki množini razpase po jetrih in čevih ter ogroža življenje napadene živali in ga tudi uniči. Bolezen si žival занесе sama po uživanju zelene krme. Znaki bolezni: žival težko diha, je mirna in čepi v kakem temnejšem kotu. Veselje do jedi izgine, žival vedno bolj in bolj hujša in upada. Edino sredstvo zoper to bolezen je, da tako žival takoj ubijemo ter kletko kar najskrbneje očistimo ter razkužimo. Mesta teh živali ne priporočamo.

Jelika ali tuberkuloza.

Isto tako zelo nalezljiva in neozdravljiva. Znaki bolezni: hujšanje in hiranje, izmenoma driska in zaprtje in vnetje dihal. Jelične živali je treba takoj pobiti in za njimi ne samo kletke, ampak cel hlev kar najskrbneje izmisti in dobro razkužiti.

Med škodljivce in sovražnike

domačega zajca prištevamo pred vsem razne kune, in sicer: kuno, hrčka in dihurja. Splazijo se ponoči v kletke, pomorijo uboge živali ter jim izpijejo kri. Varstvo pred temi nudijo dobro napravljene kletke.

Pes in mačka sta že itak dobro znana sovražnika zajcev in jih ni pustiti v njihovo bližino, ker bi se zajci preveč vznemirjali. Prav tak sovražnik jim je tudi jež.

Največje zajčje sovražnice pa so brezdomno podgane, ki ne žro samo mladičev, ampak se lotijo tudi odraslih živali in so v stanu napraviti rejcu veliko škodo. Varujemo se jih s tem, da jih smotreno uničujemo, dokler jih nismo zatrli do zadnje.

RAZLIKA MED POLETNO IN ZIMSKO REJO KRAV.

Molzna krava potrebuje poleti in pozimi tečno in lahko prebavno klajo, če hočemo, da bo dosti molzla. V poletnem času ji dobra paša najbolj ugaja. Tam dobi mlado, sočno, tečno in najbolj prebavno krmo. Podobno vpliva zelena krma, ki jo pokladamo v hlevu, če je mlada in sočna. Po taki krmi krave največ molzejo. Zaradi tega moramo gledati, da nudimo kravam na jesen, dokler je mogoče, pašo in zeleno klajo in da prehajamo na suho klajo polagoma, da se želodec polagoma privadi zopet na prebavljanje suhe krme, ki bodi tekom zime kolikor mogoče enakomerna, sicer pa tudi tečna in lahko prebavna.

V tem pogledu pa delamo pri nas napake.

Če primerjamo zimsko krmljenje s poletnim, vidimo, da je zimska krma vobče slabša kakor poletna. Po eni strani pokladamo pozimi težje prebavno krmo, po drugi pa manj tečno kakor poleti. Ta razlika ima za posledico, da nam dajejo molzne krave pozimi vobče manj užitka in da nam tudi shujšajo. Na našem malem posestvu se sploh dogaja, da pridelamo za zimo premalo krme, tako da trpimo skoraj redno na pomanjkanju zimske krme. Kar živali čez poletje pridobe, to zgube pozimi in še več. Če nam živali pozimi shujšajo in opošajo, je treba dolgo časa, da se nam spomladi in poleti zopet popravijo.

Pri kravji reji je to delati, da je razlika v vrednosti med poletnim in zimskim krmljenjem čim manjša ali z drugimi besedami, tudi pozimi bodi krma za molzne krave tečna in lahko prebavna. Če pokladamo molznim kravam slamo, potem moramo skrbeti, da izravnamo tečnost z dodajanjem močnejših krmil. Po mlekarških krajih dajejo kravam poleg sena in olave še močna krmila, da zboljšujejo mlečnost. Potem nam krave lahko dobro molzejo. Store pa še več. Po takih krajih skrbe za dobro mlečnost tudi s tem, da pokladajo kravam lahko prebavno in sočno krmo, in sicer s pomočjo

korenstva, v prvi vrsti s pomočjo pese, ki vpliva posebno ugodno na mlečnost.

Čim bolj si bosta zimska in poletna krma glede točnosti in prebavnosti enaki, tem več uspeha bomo dosegli pri molznih kravah. Vsaka velika izprememba v tem pogledu pa mora imeti slabe posledice za razvoj in napredek naše kravjereje. Krave, ki trpe pozimi pomanjkanje v enem in drugem pogledu, ne morejo dajati dobrega užitka. Uvajajmo to!

PAZIMO NA KONJE.

Večkrat se pripeti, da se konj na potu zmoči. Nemaren gospodar izpreže konja, ko pride domov, in ga spravi v hlev, ne da bi ga prej osušil in osnažil. Tako postopanje ni pametno. Mnogih boleznih se obvarujemo, ako se izogibamo vseh prilik, ki lahko povzročijo obolenost. In laže se je boleznih ubraniti, kakor jo pregnati, ko je že enkrat zajela naš organizem. Enako je pri živini. Če pazimo na njo, in če sproti odstranjamo okolščine, ki bi bile lahko povod obolenosti, se nam ni bati, da bo bolezen slanel gost v naših hlevih.

Če je konj od dežja moker, moraš prvo spraviti vodo z njega, potem pa ga prav dobro odrgni s suho slamo in pokrij. Ako je koža po drganju s slamo še mrzla odnosno ako žival mraza trepeče, moraš konja dober četrt ure voditi okrog.

Mokra nesnaga, ki se nabere pod trebuhom, spodnjimi prsi in na nogah, se mora tudi takoj odpraviti, osnaženo mesto pa drgniti s suho slamo. Jako neprimerno je, šele suho nesnago s ščetjo drgniti. Razen drugih posledic je tako postopanje živali jako neuščečno. Posebno paznjo moramo obračati konjskim nogam. Naj bodo te mokre od potu, dežja ali vsled hoje po lužastih tleh, jih moramo očistiti, še preden peljemo žival v hlev, če to le vreme dopušča. Nevarno je puščati konje z mokrimi nogami v hlevu, da mokrota polagoma izhlapi. To zna roditi razne bolezni, ki znatno znižajo vrednost in delavno zmožnost konja. Ako nismo mogli iz kateregakoli

razloga pravočasno odstraniti mokre nesnage, je treba ta posel pozneje opraviti, a tako, da suho nesnago z vodo zmehčamo. Tako gre delo hitreje izpod rok in tudi živali se prihranijo neprijetni in bolešni občutki pri drganju. Poleti lahko zaženeš konja v vodo do trebuha in ga potem dobro osnažiš. Vendar tudi pri tem pazi na to, da ni žival vroča in potna.

Sploh pa je paznja na red in snago pri konju polovica njegovega zdravja.

NEKAJ O GOJENJU PERUTNINE.

Pomen perutninstva.

Gojenje perutnine je v Italiji zelo razširjeno. Zato ima ta panoga kmetijskega velik gospodarski pomen in važnost. Vrednost z gojenjem perutnine pridelanega mesa, jajc in perja znaša v Italiji letno nad 4 in pol milijarde lir.

Kakšne pasme kokoši se gojijo v Italiji.

V Italiji je najbolj razširjena domača italijanska kokoš, ki se goji v brezštevilih podpasmah, ki se več ali manj razlikujejo po obliki, barvi in vrednosti medseboj. Vendar so najvažnejše sledeče podpasma italijanske kokoši: Livornijsko plemo bele, zlate, jerebičaste in črne barve, nadalje je važna padovansko, ankonsko in sicilijansko plemo. Vse pasme italijanske kokoši imajo velik in močno na stran viseč greben, ki po zimi ob hudem mrazu rad pozebe. Zato ni italijanska kokoš priporočljiva za zelo mrzle gorske kraje. Drugače pa je italijanska kokoš ena izmed najboljših in pridnih jajčaric. Naše domače kokoši, zlasti v vinorodnih krajih imajo največ italijanske krvi v sebi. Poleg navedenih domačih pasem, se gojijo tudi tuje pasme in sicer: Orpington, Langshan, Houdan, Minorca itd.

Kakšen naj bo kurnik in prostor za bivanje kokoši po dnevu.

Kurnik mora biti v prvi vrsti tak, da ga je po potrebi lahko osnažiti in razkužiti. Na dalje mora biti dovoljno velik, zračen in pozimi dovoljno toplel. Najboljši kurnik je zidana zgradba iz opeke, ali betona, ker je najbolj trajen in ker ga je

najlaže držali snažnega in golazni prostega. Leseni pa imajo to prednost, da jih lahko po potrebi prenašamo iz mesta na drugo mesto. Kurnik naj stoji na štirih približno pol metra visokih zidanih, ali lesenih stebričih. To je potrebno radi tega, da vlaga ne more v kurnik in da najdejo kokoši v deževnih dnevih pod kurnikom pribežališče in potreben suh pesek za kopanje in brskanje po njemu. Pod v kurniku je najboljši iz betona, ker ga je lahko, čistiti in pometati. Sedala naj bodo lesena, in tako napravljena, da jih je lahko sneti in nazaj namesliti. To je potrebno, ker je sedala potrebno večkrat razkužiti z vrelo vodo, kajti v njih se radi naselijo nadležni kurjanci. Kurnik mora imeti večja vrata in v teh vratih manjša vratca za izhod in vhod perutnine. Ob obeh stranskih stenah je napraviti gnezdišča. Če delamo kurnik iz lesa, moramo les dobro prepočiti s kaframom. Kurnik naj ima tudi podstrešje, ki ga lahko uporabimo za golobjak, ali pa v kak drugo svrho. Okoli kurnika je ograditi prostor z dva metra visoko žično mrežo. Ograjeni prostor naj bo dovoljno velik. Navadno zadostuje 15–20 kvadratnih metrov na vsako kokošjo glavo. Ta ograjeni prostor pa lahko zasadimo s sadnim drevjem ali pa z murvami.

Kako ohranimo in pridobimo dobro kokošjo pasmo.

Če so kokoši slabe, je najbolje, da si nabavimo dober kokošji rod od kake dobre kokošjereje, ali pa najbolje od kakega podjetja, ki se bavi z vzgojo dobrih plemenskih kokoši. Lahko si nabavimo

jajca, ali pa enega petelina in par kokoši. Svojega petelina moramo pa seveda odstraniti. Za polaganje pod kločo, pa rabimo jajca od kupljenih plemenskih kokoši. Tako pridemo počasi do dobrega kokošjega plemena. S tem pa ni dovolj, ker sčasoma bi kokoši degenerirale in se poslabšale. Da se to ne zgodi, moramo s neprestanim kontroliranjem določiti, katere kokoši so najboljše jajčarice in le od teh kokoši polagamo jajca pod kločo. — Najboljše in najlaže se to kontroliranje izvršuje s pomočjo takozvanih kontrolnih gnezd in s tem, da vsaka kokoš nosi na nogi obroček s številko. Veliko paznjo pa moramo posvetiti petelinu, ker od lastn sti petelina je uspeh odbiranja še bolj odvisen, kakor pa od poedine kokoši. Da bodo jajca gotovo oplojena, moramo držati na vsakih 12–15 kokoši enega petelina. Če to nečemo, moramo za čas, ko odbiramo jajca za polaganje, zapreti nekaj tednov le najboljše kokoši s petelinom v poseben ograjen prostor.

Kako hranimo kokoši.

Za prehrano petindvajsetih kokoši-jajčaric je potrebno: 1 in pol kg žitnega zrnja, 2 kg otrobov in četrt kg odpadkov od mesa ter nekoliko zelenjave. Sicer so kokoši požrešne in ne zbirajo hrane in če ni otrobov, se morajo zadovoljiti s krompirjem; le brez zrnja kokoši ne ne-sejo. Ker je znano, da stare kokoši ne dopuščajo piščancem jesti, je treba korito s hrano za piščance ograditi s tako gosto ograjo, da morejo skozi njo do korita le piščanci in ne kokoši.

(Dalje prihodnjič.)

SADJARSTVO

DRUGA DRŽAVNA SADJARSKA RAZSTAVA V MASSOLOMBARDI.

Ni dolgo od tega, ko se je vršil na goriški trgovski zbornici sestanek, na katerem se je razpravljalo o obisku sadjerejske razstave od 5. do 20. septembra tek. l. v Massalombardi. Namen tega se-

stanka je bil ta, da se zganejo pridelovalci, izvozniki in trgovci s sadjem in obiščejo v zadovoljivem številu omenjeno razstavo, in da se dobe potrebna sredstva za tako potovanje. Na predlog g. dr. Valliga se je sklenilo, da razstavijo tudi tukajšnji posestniki svoje sadje, da poudarijo pomen industrijske sadje-

reje na Goriškem s pomočjo posebnih fotografij naših Brd in naše Vipavske doline in da izstavijo statistične podatke o pridelkih in trgovine s sadjem na Goriškem.

Ko je bil predlog sprejet, se je tudi zagotovila potrebna denarna pomoč. Ob enem se je določilo, da se priredi o priliki razstave skupen izlet, na katerem obiščejo razstavo, sadovnjake in znamenitejše tvrdke za izvoz v Romagni. Ta izlet bo tretji, ki ga prirede goriški po-

ljudelci, in tega izleta se letos skoraj gotovo udeležijo tudi trgovci s sadjem na Goriškem.

Vabijo se vsi oni, ki imajo lepo sadje, da ga pošljejo goriškemu kmetijskemu uradu, ki bo skrbel, da se isto odpošlje na razstavo v Massalombardo. Izlet v Romagno se bo vršil v drugem tednu meseca septembra, in vsi oni, ki bi se ga radi udeležili, se vpišejo pri kmetijskem uradu v Gorici. Železnica dovoli 30% popust o priliki omenjene razstave.

Obisk Goričanov l. 1926. pri Bonvicini, zavodu za izvoz sadja.

P. V.:

UMIRANJE NAŠIH ČREŠENJ.

Gojitev črešenj je na Goriškem velike važnosti. V Brdih in v Vipavski dolini je črešnja najbolj značilno drevo in krasno se smehlja vsa pokrajina v dobi, ko cvete črešnja. Cvetloča črešnja naznanja najlepši letni čas in usiplje v srca poljedelcev novih nad v bližnji pridelek, ki pomenja zanje prve letne dohodke. Vrednost tega pridelka prekaša gotovo šest milijonov lir, kar je velikega pomena za naše gospodarstvo v deželi. Odpošiljanje črešenj na goriškem in krminskem trgu daje povod znamenitemu in odličnemu izvozu.

Toda nenadoma se je pojavila pri naših sadjerejih nova skrb. Posebno v Brdih so opazili v zadnjem času nekako »kugo« med črešnjami, ki da misli. Umirajo stara drevesa, a umirajo tudi mlada. Črešnje, na videz zdrave, so izumrle na mah še polne sadeža, ki pa ni mogel seveda dozoreti. Ginevajo posebno drevesa, ki rasto na neprikladnem svetu, na mokrotnih, vlažnih tleh in na težki zemlji, kjer se voda le težko odteka. Napadena so drevesa stara in zanemarjena, a ginevala so tudi mlada in dozdavno zdrava drevesa, medtem ko se je tu pa tam začelo hiranje na ta način, da so se sušile posamezne veje. Marsikatero drevo, ki je že začelo hirati, se je rešilo

s tem, da so se odsekale nekatere veje.

Opozorjen na to nenavadno »kugo«, sem hotel proučiti vzroke tega umiranja in sem zamogel ugotoviti, da so navadno umirale črešnje v neprikladni poziciji, toda veje teh izumrlih dreves so imele po veliki večini okrogle luknjice, poslavljene v nekakem redu pod popki. Med lubom in belino sem našel male predorčke, ki so se raztezali navpično na glavni predor, na »materni predor«, iz katerega so izhajali predorčki. V teh predorčkih so živele breznožne ličinke, belo rumenkaste barve, zelo majhne, dolge komaj 2 mm, iz katerih se razvijejo žuželke, črne po barvi in male po velikosti, spadajoče v vrsto »coleopteri«, ki jih je dr. Happacher s kemičnega poskuševališča goriškega istovelil z živalico, ki nosi znanstveno ime *scolytus rugulosus* Ratze.

Prirodoslovci uče, da ta mala živalica napada poleg črešenj tudi drugo sadno drevje posebno ono, ki peša in je zapuščeno, in s tem pospešuje njegovo smrt, da je pa nevarna tudi drevesom, ki so še zdrava.

Sedaj si lahko razlagamo to nenavadno in veliko skrb povzročajočo »kugo« pri črešnjah. To drevo, čeprav tako velike važnosti za nas, ni deležno skoraj nobene brige in ga pušča sadje-rejec po večini popolnoma v nemar. Ne skrbi zanj, ne obrezuje suhih vej, sploh se prav nič zanj ne zmeni. Vojna je to umrljivost le še povečala, ker je drevesa oklestila in podrla. Tako zapuščena drevesa so prav lahko postala žrtev omenjene živalice, ki se razmnože v prava okuževalna ognjišča in preidejo nato na

bližnja drevesa in mnogokrat celo na taka, ki so še popolnoma zdrava.

Kaj naj storimo, da preprečimo razširjenje te nesreče? Tudi tu kakor drugod je koristnejše obvarovanje pred boleznijo in higijena nasadov kakor pa zdravljenje. Pred vsem treba bolje gojiti še zdrave črešnje. Gnojiti jim moramo, odstranjevali suhe veje, ki kažejo okrogle luknjice široke približno 1 mm pod popki, obrezati jih moramo do zdravega lesa, v mnogih slučajih se celo priporoča posekanje drevesa v tej zimi.

Če se hiranje črešenj pripisuje zastoji talne vode, potem bi se položaj nekoliko izboljšal, ako bi se odvajanje vode pospešilo s kanali. V vseh slučajih bi bilo dobro in bo dobro posebno sedaj, ko ogroža omenjena živalica naša debela, da se zabrani dostop mrčesa na še zdrava drevesa s tem, da se večkrat pomažejo z apnom, ker potem ne morejo matere, ki plezajo na drevo, da položijo vanj svoja jajčeca, pregristi apnene plasti. Tako ravnanje, ki bi se moralo posplošiti povsod, kjer se goji črešnja, se mora napraviti pozimi. Še bolj učinkovita je mešanica, pripravljena s tobačnim izvlečkom, govejo krvjo, apnom in kravjekom, katere se namaže na deblo in na večje veje. Skorja okuženih vej in odsekane veje se morajo seveda sežgati.

Ako posnamemo povedano, vella torej največ obvarovanje drevesa pred boleznijo, za kar se priporoča, odstranitev hirajočih in poginotih debel, odrezanje suhih vej in mazanje debela s prei omenjeno mešanico. To pa naj se ne dela samo sedaj, ko grozi nevarnost, marveč vedno, ker to zahteva dobra vzgojitev črešnje.

VINOGRADNIŠTVO.

P. V-g.:

ALI RES NI PRI NAS VEČ TRTNE UŠI?

Ko je človek dolgo časa bolan, se končno tako privadi bolezni, da bi tu pa tam rad pretrgal navodila, ki mu jih

je bil predpisal zdravnik, čeprav bi se moral pozneje za ta prestopok pokoriti.

Tako je s trtno ušjo, ki se je pojavila na Goriškem okoli l. 1890., pričeni svoj pohod iz Šmarij, vasi na Vipavskem. Od tedaj je napravil ta mrčes dolgo pot

in lahko trdimo, da je z njim okužena vsa Vipavska dolina in tudi Brda.

Takoj tedaj so se začeli naši vinogradi obnavljati, t. j. cepiti na ameriški podlagi, kar je edini praktični način, izogniti se škode, ki jo povzroča trtna uš. Obnova je napredovala in je imela lepe uspehe tako, da so pri nas že zelo redke trte, ki bi ginevale radi napadov trtne uši.

Nekateri vinogradniki, na srečo jih je zelo malo, bodisi, da so pozabili na škodo, povzročeno po trtni uši, bodisi, da se vdajajo sladki prevari, da je trtna uš sicer bila, da je pa tudi odšla drugam, bodisi, da naravnost zanikajo, da je bila kdaj trtna uš sploh pri nas, so začeli mogoče radi nepravlega varčevanja saditi zopet necepljene trte. Kaka prevara jih čaka! Kako jim bo žal, da niso poslušali strokovnjaških nasvetov in kako jim bo žal truda in denarja, ki so ga izdali za nasad!

Ali je še trtna uš? Oglejte si, neverni vinogradniki! V Brdih, na Krasu in v Vipavski dolini se lahko prepričate, da je še vedno trtna uš, ki se noče tako hitro umakniti z zemljišča, ki si ga je bila prisvojila.

Vse tako zvane samorođe trte, ki jih baje ni potreba cepiti, kakor Clinton, izabela, »trojka« ali šmarnica, ki najbržje odgovarja francoski križanki »Terras 20«, kakor tudi večina vseh križank od Cuderea in Seibla, so sedaj vse polne trtne uši. Celo nekatere podlage, kakor Riparia Rupestris 3309, so vse okužene. Liste teh trt pokrivajo brezštevilni mehurčki, visoki do $\frac{1}{2}$ cm na spodnji strani listov. Našteli so jih petdeset do sto in več na enem listu. Na naših domačih trtah so ti mehurčki zelo redki. Nahajajo se pač tudi na listih naših domačih trt mehurčki, ki jih pa ne smemo zamenjati z mehurčki, povzročenimi od trtne uši, ki se ločijo od onih od trtne uši, da se nahajajo na zgornji strani listov. Na spodnji strani lista odgovarja mehurčku volflina, ki je obrastena z belim puhom, ki sčasoma porjavi.

Trtna uš se razvija zelo zapleteno. Ona živi na koreninah in listih. Nekatere

imajo peroti, druge zopet jih nimajo. Ene so moškega spola, druge so ženskega spola in tretje so nerazvite samice, ki se množe partenogenetično, t. j. brez vsacega predhodnega parenja. Trtna uš se je močno prilagodila razmerju in podnebj v Evropi. Njen življenjski krog je popolen, t. j. pojavlja se v vseh na koreninah kot koreninska uš, na listih kot listna uš in leta v zraku, kakor krilata uš. Dokazano pa je, da so one trte, katere je uš napadla na listju, popolnoma zagofovo okužene od nje tudi na koreninah. Zato moramo smatrati pojav trtnih uši na listih kot neovrhljiv dokaz, da je pri nas še trtna uš. Zatorej je zelo nespametno saditi necepljene trte.

Jusi Ušaj:

O MOŠTNI TEHTNICI.

Moštna tehtnica je važno orodje, brez katerega bi ne smel biti nobeden vinogradnik. Z moštno tehtnico kontroliramo zorenje grozdja in presojava vrednost trt. Prvo opravilo je zelo važno, ko določamo, kdaj naj se trgatve izvrši; drugo nam pove, katere trte naj se goje in katere naj se opusle. Nadalje določamo z moštno tehtnico vrednost nepovrelega mošta, ki zavisi v glavnem od količine sladkorja, ki se nahaja v njemu.

Sistemov moštних tehtnic je veliko. Pri nas in splošno po celi Italiji je najbolj vpeljana in razširjena tako zvana klosterneuburška moštna tehtnica, ki jo je izumil bivši ravnatelj tamkajšnje višje vinorejske in sadjerejske šole, pokojni baron Babo. V prodaji se dobi dvojice vrst klosterneuburških tehtnic; ena brez toplomera, druga s toplomerom. Obe tehtnici kažeta enako točno. Le kdor ima ono brez toplomera, mora rabiti poseben toplomer za ugotovitev toplote mošta, ki ga želi meriti.

Klosterneuburška tehtnica je tako napravljena, da nam števílo na lestvici, do katerega se moštna tehtnica pogreznemo v mošt, pove, koliko kg sladkorja se nahaja v 100 kg dotičnega mošta. Če je mošt močno sladak, je tudi bolj gost in težek; če je pa mošt manj sladek, je tudi

bolj lahek in redek. Razumljivo je torej, da čim manj ima mošt sladkorja, tem globokeje se pogrezne moštna tehlnica vanj, in narobe. Poleg sladkorja vpliva tudi na moštno tehlnico toplota mošta. Zato je moštna tehlnica, oziroma lestvica na nji, tako napravljena, da kaže tehlnica točno le pri gotovi toploti mošta, ki je pri klosterneuburški tehlnici 14 stopenj Reamurja. Če je pa toplota mošta višja od imenovane toplote, moramo za vsaki dve stopnji R, ki kaže toplomer več, prišteti eno desetinko ene stopinje. Če je pa mošt bolj mrzel, pa moramo v istem razmerju odšteti. N. pr. Če moštna tehlnica kaže 15 stopinj, a toplomer v nji 22 R, je razlika v toploti 8 stopenj R. Torej moramo v tem slučaju prišteti 4 desetinke stopnje, kar znaša 15.4 stopenj sladkorja. Kdor se pa neče ukvarjati z računanjem, naj mošt po potrebi ohladi ali segreje na 14 R, in moštna tehlnica bo kazala pravilno.

Praktično se merjenje z moštno tehlnico tako-le izvrši: Popolnoma sirov mošt, ki ni še nič kipel, prefiltriramo skozi gosto cunjjo ali filtrirni papir in ta mošt se nato nalije v poseben steklen cilindar,

ali pa kako drugo globoko posodo. Najbolje je, da se cilindar ali posoda napolni z moštom do vrha, da gre pena, ki bi drugače ovirala pri ugotovitvi stopnje, čez rob posode. V ta mošt se potem oprezno in počasi spusti dobro obrisana in očiščena moštna tehlnica. Ko se je tehlnica ustavila, ugotovimo po preteku par minut stopnjo na moštni tehlnici in na toplomeru v nji. Nato izračunamo, če je to radi višje ali nižje toplote potrebno, resnični odstotek sladkorja v moštu po gori označenem načinu.

Če hočemo potem vedeti, koliko bo imelo vino iz dotičnega mošta stopenj alkohola, pomnožimo dobljeno število stopenj sladkorja s številom šest in dobljeni produkt teh dveh števil, podelimo nato z deset. N. pr. Mošt je imel 15 stopenj, je račun sledeči: $15 \times 6 = 90$, $90 : 10 = 9$. Torej vino iz tega mošta bo imelo približno 9 stopenj alkohola.

Končno opozarjam še enkrat, da je z moštno tehlnico mogoče meriti le tak mošt, ki ni začel še prav nič kipeti. Če se je to zgodilo, moštna tehlnica ne kaže več prav.

ČEBELARSTVO.

France Gorkič:

PRAVILNIK ZA IZVRŠEVANJE ZAKONA V ZASČITO ČEBELOREJE.

Nadaljevanje.

Člen 9. — Vsako zadrugo upravlja načelnništvo, obstoječe iz najmanj petih in največ devetih članov.

Načelnništvo se voli le iz zadruginih članov.

Polovica načelnništva se obnovi vsaki dve leti. Kdo odpade po prvih dveh letih iz načelnništva, določi žreb, pozneje pa po službi najstarejši člani.

Načelnništvo volijo čebelarji iz pokrajine, za katero je zadruga ustanovljena.

Vsak čebelar ima en glas za vsakih deset ali za odlomek vsakih deset lastnih panjev, nikdar pa skupno več kot šest glasov.

Volitev zadruginega načelnništva se izvrši na dan in v kraju, ki ju določi prefekt, kateri imenuje tudi predsednika volišča.

Kot glasoštevci poslujejo dva najstarejša in dva najmlajša člana izmed navzočih. Zapisnikarja imenuje predsednik izmed članov.

Vsak včlanjeni čebelar se lahko da pri volitvah zastopati z navadnim pooblastilom, njegov podpis pa mora overiti občinski načelnik.

Volitve se vršijo po poimenskem klicanju z listki, ki naj nosijo toliko imen, kolikor članov šteje načelnništvo. Ako so

prišli po izvršenem poimenskem klicanju volilci, ki niso še volili, jih predsednik pozove k volitvi. Eno uro po izvršenem poimenskem klicanju zaključí predsednik volitev in preide skupno z glasoštevci k štetju glasov.

Volitev je veljavna, ako sledi iz štetja, da je volila nadpolovična večina članov.

Po dovršenem štetju razglasi predsednik uspeh volitve in proglasi za izvoljene one, ki so dobili največ glasov. Ob enakosti glasov med dvema ali več kandidati proglasi predsednik za izvoljene one, ki imajo več panjev.

Ako bi volitev ne prinesla uspeha in ako bi se volitev ne izvršila, imenuje prefekt načelništvo.

Člen 10. — Dohodke zadruga tvorijo prispevki članov, ki se morajo določiti v razmerju s številom panjev.

Nikdar pa ne sme presegati ta prispevek letno 2¹/₂ lir za panj, naj si bo ta s premičnim ali nepremičnim satovjem.

V svrhu določitve prispevkov se smatra panj s premičnim satovjem, ki ima vališče in medišče, pri vseh onih, ki se pečajo z vzgojo čebel ali matic, kot en panj.

Člen 11. — Prispevki tečejo od dneva ustanovitve zadruga.

Gospodarsko leto se krije s solčnim letom.

Pričeto leto velja za celo.

Člen 12. — Vsaka zadruga ima lahko tajnika — računovodjo, ki ga imenuje načelništvo.

Člen 13. — Vsi sklepi v smislu prejšnjih členov so podrejeni odobritvi prefekta.

Člen 14. — Prvikrat skliče načelništvo prefekt, pozneje pa sklicuje načel-

ništvo predsednik po potrebi ali kadar zahteva to vsaj polovica članov načelništva.

Načelništvo izvoli v svoji prvi seji podpredsednika in določi visokost letnih prispevkov, ki naj jih člani plačujejo.

Seje se sklepčne, ako je navzoča nadpolovična večina članov načelništva. Sklepa se z večino glasov prisotnih. Ob enakosti glasov obvelja sklep, za katerega glasuje predsednik ali njegov namestnik.

Člen 15. — Pri delnih volitvah načelništva po preteku dveh let se postopa enako, kakor pri prvih volitvah. Volilce skliče predsednik 30 dni prej.

Izpadli člani načelništva so zopet izvoljivi.

Ako bi iz kateregakoli razloga število članov ne bilo popolno, izpopolni prefekt v 30 dneh nastalo vrzel s tem, da pokliče v načelništvo enega ali one udružene čebelarje, ki so dobili pri zadnjih volitvah po zadnjem izvoljenem članu največ glasov.

Na ta način imenovani člani načelništva ostanejo v službi za celo ono dobo, za katero bi poslovali oni člani, katere zastopajo.

Člen 16. — Minister narodnega gospodarstva lahko razpusti načelništvo s svojim odlokom, kadar se mu zdi to uместno za redno poslovanje zadruga.

Z odlokom razpustitve imenuje tudi izrednega poverjenika bodisi koga izmed udruženih čebelarjev ali izmed državnih uradnikov, ki prevzame posle in oblast predsednika in zadruginega načelništva do nove izvolitve.

Izredno upravljanje vladnega zastopnika ne sme trajati več kot dvanajst mesecev.

VRTNARSTVO

ŠPINAČA.

Špinača nam daje zelo zdravo in okusno zelenjavo. Ker je lahko prebavljiva, prija želodcu in ker vsebuje železo, je priporočljiva malokrvnim, jetičnim

in mladini. Zato bi bilo jako koristno, da bi jo tudi na kmelih začeli več pridelovati.

Špinača se seje lahko od zgodnje spomladi do jeseni. Navadno se pa seje

samo spomladi in v jeseni, ker poletu vsejana špinača prehitro gre v cvet.

Najboljše vrste so te-le: »Viktoria«, Wiroflay in Eskimo.

Vse vrste špinače lahko sejemo od spomladi do jeseni v močno pognojeno zemljo. Za zimsko uporabo je sejati av-

gusta, oziroma v prvi polovici septembra. Zimo prestane špinača precej dobro, ali vendar jo je treba sejati le v za-
lišju. Špinačo sejemo na široko, ali pa v vrstah, oddaljenih 30 cm vrsta od vrste; zadnji način je radi olajšane pletve, zelo priporočljiv.

KLETARSTVO.

KAKO JE RAVNATI Z NOVIMI SODI PRED NJIHOVO UPORABO?

Poznano je dejstvo, da zadobi vino, če ga nalijemo v nov sod, katerega nismo pred uporabo posebno pripravili, poseben okus po lesu in postane zelo trdo in močno rjavo. V vinu nahajajoče se kisline in alkohol pospešujejo izluženje čreslovine in barve iz lesa. Zato moramo nove sode pred uporabo posebno pripraviti. Pri tem postopamo takole:

Sod napolnimo s čisto studenčnico, kateri smo pridali odmerjeno količino sode. Te je potrebno na vsakih 5 hl pol kilograma. Sod ostane napolnjen kakih 14 dni. Nato se sod opari z 2 in pol odstotno kipečo raztopino sode v vodi. Ko se je voda ohladila in postala mlačna, se sod še enkrat opari s čisto vodo brez sode. Nato sledi izluženje z mrzlo vodo in sodo, kakor gori, ali sod ostane samo leden dni napolnjen. Končno se sod še enkrat s kipečo vodo opari in opere z mrzlo vodo.

GOSPODARSKI KOLEDAR

SEPTEMBER.

Poljedelstvo: Mnogokrat odtrgavajo predčasno listje krmske pese, kar je v veliko škodo razvoju in rašči pese. Poskusi so dokazali, da je pridelek in redilnost pese, kateri se listje trže, manjši nego pri pesi, ki se ni obtrgavala. Istotako se je dognalo, da dá turšica za eno petino manjši pridelek, ako se ji poreže deloma listje ali celo vršiči. Vršiče poreži s stebel k večjemu šele takrat, ko je začelo spodnje turšično listje dobro rumeneti. — V tem mesecu se izorje in spravlja krompir. — Ta mesec se posebno v goratih in bolj hladnih krajih poseje ozimno žito (pšenica, rž in ječmen). Na vsak način skrbi, da pride ozimno žito pravočasno v zemljo, tako da se lahko še pred zimo dobro obraste. Le če se dobro ukorenini in obraste, lahko kljubuje ozimno žito mrazu in mokroti. Za setev pripravi zemljo dobro in glej, da

vseješ le zdravo, čisto, pravo, kaljivo, debelo, težko, polno in zrelo zrnje, ker le od takega smeš pričakovati dober pridelek. — V kapusniku ali zeljnikih, kjer je kapus napaden po gosenicah kapusovega belina, uničuj gosenice.

Živinoreja: Kdor krmi mlečnim kravam samo zeleno turšico ali pitnik, naj pomni, da nudi s to krmo kravam premalo beljakovinstih snovi. Zato naj pokladajo poleg pitnika tudi močna krmila, pred vsem orehove tropine, ki so najcenejše; dobijo se pri Kmetijskem društvu v Gorici ali pri Kmetijski družbi v Trstu. Pridatek tega krmila je potreben tudi vprežni živini, ki opravlja težka dela. Oskrbuj in krmi primerno močno breje krave in svinje, da se izogneš zvrženju. Ne pokladaj jim pokvarjene in težkoprebavne krme. Krmi živini z vso previdnostjo takšna krmila, ki rada povzročajo napenjanje. Krmi dobro tudi

kokoši ob času menjave perja, ki se vrši v tem času in traja navadno 6 do 8 tednov.

Čebelarstvo: V tem mesecu začne jesenska paša na ajdi in žepku. Ko se ta konča, smatramo lahko, da je čebelarstvo letos zaključeno. Čebelar mora začeti misliti že na vzimovanje. Njegova prva skrb mora biti ta, da bodo čebele imele dovoljno medu za zimo v panju. Čebelar mora pregledati vse panje in natančno ugotoviti njih stanje. Brezmatične družine in slabiče je nemudoma združiti. Držanje takih panjev čez zimo je nezmislno, ker od njih ne bo nikdar koristi. Če združuješ brezmatično družino z družino, ki ima matico, storiš lahko to brez skrbi, da bi tuje čebele ubile matico. Če pa združuješ dva slabiča, ki imata oba matice, pa dobro storiš, da matico zapreš v kletko. S tem jo obvaruješ morebitnega napada od pridruženih čebel. Pred združitvijo priškropi čebele z oslajeno vodo in zadimi jih nekoliko. V septembru je veliko os in sršenov, ki silijo v panje. Zato dobro storiš, da žrelo nekoliko zožáš. V tem mesecu je špekulativno pitanje zelo priporočljivo, z njim pospešiš zalego in s tem dosežeš veliko mladih čebel, ki bodo izvrstno prezimile. Pri špekulativnem pitanju pa moraš biti zelo previden, da ne privabiš roparic.

Kletarstvo: Pomni, da se trgategv bliža. Pripravi si vso potrebno posodo že sedaj, da ti bo pri rokah, ko jo boš rabil.

V sadovnjaku obiramo sadno drevje. Zgodnje jesenske sorte trgajmo, preden prezore, da se nam delj časa ohranijo sočne. Kasne jesenske, posebno pa zimске sorte naj ostanejo na drevju kolikor

mogoče dolgo. Prerano obrano sadje vene v shrambi, je manj vredno in se slabo drži. Obirajmo sadje vedno v lepem vremenu. Vsako jutro pobesimo vse odpadlo sadje. Boljše posušimo ali porabimo v kuhinji, drobno in nezrelo pokrmimo prašičem. Ako še nismo podprli močno obloženih sadnih dreves, je sedaj skrajni čas, da se nam ne polomijo veje, ali da nam močnejši veter ne odrese sadja. Začnimo pravočasno s sušenjem sadja, da ga sproti pospravimo, po vrsti, kakor zori. Skrajni čas je, da pripravimo stiskalnice in posodo. Prezračimo in osnažimo dobro prostore kamor bomo spravili zimsko sadje. Nabirajmo pečke, češpljeve in breskove koščice, katere bomo v oktobru sejali ali stratificirali. Za jesensko sajenje preskrbimo pravočasno sadno drevje, skopljimo jame ter pripravimo kompost in kole.

Na zelenjadnem vrtnu sejmo na prazne gredice zimsko solato, špinačo in molovilec. Proti koncu meseca presajamo na posebne gredice v plitve jarčke zimsko solato. Endivijo vežemo po potrebi. Paradižnikom porežemo nad zadnjim nastavkom vrhove, da pospešimo zorenje plodov. Odstranimo vse suhe in vele liste. Zelenih in zdravih listov ne trgajmo, s tem oviramo razvoj in zorenje plodov.

Koncem meseca sadimo šalote in zimski česen. Okopljimo še enkrat špageljeve nasade ter oplevimo in pognojimo s preperelim gnojem jagodne nasade.

Pred vsem zatirajmo plevel, da se nam ne razraste in ne obrodi semena. Pripravljajmo kompost in gnoj. Lovimo zlasti miši in voluharje, ki se v tem času prav radi pokažejo na vrtnu.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Št. 51. — A. B. v Š. — Lansko leto sem sejal zgodnjo pšenico tako zvano »Ardito«. Dozorela je res zelo zgodaj, a ker nobeden na istem polju ni imel še zrele pšenice, so se v moji pšenici vsi vrabci zbrali in bilo je po nji, ker so jo

skoraj popolnoma pozobali. Katere vrsto mi priporočite, da bo nekoliko bolj kasna, a ravno tako dobra, kakor »Ardito«?

Odgovor: Po našem mnenju bi bila najboljša vrsta, ki je tudi precej zgodnja, pšenica, ki nosi ime »Gentil rosso«. To

je golica, ki se je pri nas dobro obnesla. Zrno ima bolj debelo, kakor »Ardito«.

Št. 52. — T. F. v R. — Vi pišete: V mojem hlevu privezujem vedno par volov ob zidu in opazil sem, da oni vol, ki sloji tik pri zidu, dobi skoraj vsak na reju lišaj. Kaj je vzrok temu?

Odgovor: Kakor je znano, je lišaj nalezljiv, in ker je zid okužen, je razumljivo, da ga vol, ki pride k zidu, prvi dobi. Zato je neobhodno potrebno, da zid nanovo pobelife in ga nato razkužite z 2 odstotno raztopino kreoline v vodi. Z njo morate tudi dobro razkužiti ležišče, strop in jasli. Če se boste ravnali po tem nasvetu, ne boste imeli več lišajaste živine v vašem hlevu.

Št. 53. — P. S. v Ž. — V enem izmed mojih vinogradov, so se letos pojavili proti koncu julija črvički v grozdju. Ti črvički vrtajo jagode in povzročijo gnilobo. Kaj naj storim proti tej golazni, ki mi dela veliko škodo?

Odgovor: Črvički so gosenice grozdnega zavijača, katerega smo to pomlad že opisali. Kakor smo že takrat pisali, se pojavijo gosenice tega škodljivca dvakrat na leto in sicer spomladi, ko grozdje cvetě in poleti, ko začne zoreti. Kako se spomladi zahra, smo že pisali. Poleti ga pa uničujemo najbolje z tri odstotno raztopino tobačnega izvlečka in zelenega mila v vodi. Ker je pa za to delo že prepozno, Vam ne ostaja drugega, kakor nabiranje črvičkov in pokončevanje z roko.

Št. 54. — Ž. R. v K. — Kakor je splošno znano, se nahaja v grozdju, zlasti o trgalvi, mnogo »škarjic«. Ali so te živali trli koristne, ali so škodljive?

Odgovor: Škarjice so koristne živali, ker jedo drugo škodljivo golazen, zlasti črvički od grozdnega zavijača ji dobro teknejo.

Št. 55. — P. N. B. — Vi pišete: Zgodil se je naši zavarovalnici goveje živine sledeči zanimiv slučaj: Krava posestnika, ki je bila zavarovana, je ob porodu šla pod zlo, pač pa sta ostala živa njena dvojčka. Zavarovalnica je škodo za kravo plačala, teleti pa je pustila lastniku, češ, naj si ju vzgoji, ako more. In mož se

je potrudil in ohranil obe teleti pri življenju. Sedaj se je oglasila zavarovalnica in zahteva teleti za se, češ da je škoda za kravo plačala in da sta teleti njeni.

Odgovor: Zadeva je na videz zamotana. Zdi pa se nam, da postopa zavarovalnica v tem slučaju prav nerodno. Najbrže je kazalo ob porodu, da sta tudi obe teleti obsojeni k poginu, zato se zavarovalnica ni brigala za nju, češ, naj se lastnik muči, ker je neuspeh gotov. Sedaj ko se je živinorejcu posrečilo ju ohraniti pri življenju in vzgojiti, je pa kakšen zavistnež začel sitnari. Drugače si misliti ne moremo. Le zavist more priti do takih nerodnih zahtev, ker po našem mnenju ne more zavarovalnica utemeljiti svoje zahteve na nikako trdno podlago. Ako imate vpliv, posredujte, da se zadeva mirno poravna. Škoda, da bi organizacija trpela radi takih slučajev.

Št. 56. — J. M. v S. — Vi pišete: Kos občini je vpisan v zemljiški knjigi na ime mojega pokojnega očeta, katerega edini dedič sem jaz. Tega pa moj oče ni vedel, ker je do danes preteklo že 34 let, odkar tisti kos zemljišča nemoteno uživa neki naš sosed. Jaz sem ob prevzemu dedščine zahteval tisto zemljišče za se, temu pa se je sosed uprl. Pravi, da uživa nemoteno to zemljišče že nad 30 let in da je po zakonu njegovo. Vprašam 1) ali ima sosed prav, 2) ali ni bila izdana med vojno neka odredba, ki je prekinila tek takega nemotenega uživanja?

Odgovor:

Radi boljšega razumevanja odgovarjamo rajši najprej na drugo vprašanje, namreč, ali je izšla med vojno neka odredba, ki prekinjuje tek zastaranja.

Naredba vrhovnega poveljstva kr. vojske z dne 2. aprila 1919 (Gazz. uff. 8. aprila št. 24) in kr. dekret zakon z dne 31. decembra 1921 št. 2060 (Gazz. uff. 31. jan. št. 25: določata, da se smatra rok zastaranja prekinjen od 24. maja 1915 do 31. decembra 1922. To razdobje se mora tedaj še prišteti 30-letnemu zastaranju, tako da Vaš sosed, ki uživa samo 34 let zemljišče je še ni priposestvoval.

S tem je rešeno torej tudi prvo vprašanje. Sosed nima prav, ako trdi, da je

pridobil zemljišče s priposestvom. Opozarjamo pa Vas, da se ne prenaaglite s kakim korakom, ker predvsem morate ugotoviti iz kakega drugega naslova

vživa sosed ono zemljišče (kupna-zastavna-darilvena pogodba itd.) to se pravi, na kak način je prišlo zemljišče pred 34. leti sosedu v posest.

PRAKTICNE DROBTINICE

Kako se napravi v kralkem gosla živa ograja? — Ograje je treba na vsak način pri zemljišču, ako se hoče zabraniti vhod ljudem in živini. Zemljišče se sicer lahko ogradi tudi z mrtvo ograjo, toda taka stane ne samo mnogo denarja, ampak je treba mnogo časa za njeno vzdrževanje poleg velikih stroškov. Da se denar prihrani, je najboljši, če se napravi živa ograja ali plot. Najboljši in najpriladnejši za tako živo ograjo pa je beli trn. Ako se hoče napraviti živa ograja, naj se zemlja prerigola štirideset do petdeset centimetrov globoko, in če je pušla, naj se med rigolanjem nekoliko pognoji z razkrojenim hlevskim gnojem ali pa s kompostom. Ko se zemlja sesede in več ne zmrzuje, naj se napne vrvica in naj se vsade sajenice ali sadike na razdaljo petnajstih centimetrov. Ko je prva vrsta dovršena, naj se napne vrvica proč od prve vrste petnajst centimetrov in naj se vsade sadike v drugi vrsti tako, da nastane s sadikami nekaj trikot. Za vsakih sto metrov dolžine se potrebuje približno 1500 sajenic ali sadik.

Koliko prostora naj ima razna živina? — Srednji kmečki konj mora imeti od jasli navzdol na dolgost prostora 2.8 do 3.2 m, na širjavo 1.5 do 1.58 m; krava na dolgost 2.2 do 2.5 m (ne všteti jasl), širine 1.1 do 1.25 m; majhno tele 2 m dolžine in 1.1 m širine; mlado govedo dolži-

ne 1.9 m, širine 1 m; vol 2.37 do 2.9 m dolžine in širine 1.42 do 1.58 m; prasič, in sicer plemenska svinja z mladiči 3.5 do 4 m; prasič za pitanje 1.60 do 2 m², če je sam; mrjasec 3.5 do 4 m²; enoletni prasiči 3—4 v enem hlevu 1 m² vsak; četrť do polletni prasiči po 0.5 do 0.8 m².

Teža raznih pridelkov. — Ker je za vsacega kmetovalca velikokrat zelo važno in potrebno, da ve, koliko je povprečna teža enega kubičnega metra raznih kmetijskih pridelkov in drugega materiala, ki pride v gospodarstvu v poštev, naj sledi označba teže enega kubičnega metra sledečih snovi:

Voda = 1000 kg, dobro seno od 65 do 90 kg, slabo srednje dobro seno = 58 do 75 kg, ošava = 70 do 90 kg, trava = 340 kg, pšenična slama (na rahlo nametana) = 38 kg, ječmenova slama = 41 kg, krompir = 675 kg, pesa = 625 kg, korenje = 730 kg, gnoj = 720 do 1000 kg, opeka = 1800 kg, pesek suh = 1330 kg, živo apno = 1760 kg, led = 920 kg (je torej 80 kg lažji od vode), suh bukov les = 720 kg, svež in moker bukov les pa = 980 kg, bukova drva v polenih zložena = 510 do 700 kg, pšenica = 760 kg, rž = 66 kg, koruza = 700 kg, oves = 700 kg.

Opomba: Ker je 1 hl le 1/10 kubičnega metra, najdete težo enega hl, če gornje številke delite skozi 10.

GOSPODARSKI DROBIŽ

Poljedelski deželni kongres. — V Gorici se je vršil sestanek poljedelcev, ki naj bi razpravljali 1) o najemu in delavnih pogodbah, 2) o osrednjem živinskem sejmu v Gorici, 3) o financiranju v svrhu poljedelskih izboljšanj in nasadov v

obrne namene, 4) o izvozu sadja in zelenjave (izvoz v notranjost in v inozemstvo) in 5) o paši, pogozdovanju in poljedelski pomoči o goratem delu dežele.

O prvi točki se ni moglo razpravljati, ker še ni prišlo do sporazuma med ko-

loni in gospodarji. Glede živinskega irga v Gorici se je izbrala komisija, ki naj to zadevo proučuje in naj predlaga potrebne izboljške. Predlagalo se je tudi, naj bi se meso prevažalo po mestnih ulicah v zaprtih vozovih, to pa radi higijene. Sklenilo se je nadalje, da se ustanovi v Tolminu tehnični urad za gorsko gospodarstvo, da prouči gozdarska oblast vprašanje kozje paše, da se čimprej udeležijo določbe zakona glede uporabe javnih zemljišč ugodno za sedanje uživalce in da se pospeši ustanovitev zveze mlekarskih zadrug. Predlog, naj bi se tudi v Gorici ustanovil čimprej pokrajinski konzorcij za sadjerejo, je bil enoglasno sprejet. Udeležba na tem sestanku od strani poljedelcev je bila precej številna in je pričala o njihovem zanimanju za splošen napredek.

Obvezna gradnja gnojnikov. — Prvoletni odlok vlade, ki je odredil da si mo-

rajo vsi živinorejci v teku leta 1928. zgraditi pravilen gnojnik, je nalezal na hud odpor. Vsled tega se je vlada čutila primorano izpremeniti svoje prvotne tozadevne ukrepe. Izdala je nov zakon, ki je bolj mil in se tudi v najvažnejših točkah temeljito razlikuje od prvih določb. Nikakega enotnega navodila za celo državo, temveč prefekti posameznih pokrajin skupno z ravnatelji kmetijskih uradov bodo odločevali, oziraje se na krajevne potrebe in razmere živinorejcev, o obveznosti gradnje gnojnikov. Tudi rok za izvršitev prefektovih ukazov je podaljšal za tri leta. — O priliki bomo obširneje poročali o novem zakonu, ki je tak, da se ga ni treba bati.

Omenjamo še, da je goriška prefektura pozvala vse občine, naj se do nadaljnjih navodil vzdržijo vsakega ukrepanja glede na gradnjo gnojnikov.

Odlikovano tisk. podjetje L. Lukežič, Gorica. — Odgovorni urednik: Ravnatelj Viljem Dominko.

Zavarovalnici „LE NORD“ in „ROYAL EXCHANGE“

sla najgolovejši zavarovalnici proti požaru, streli,
in vsem drugim nezgodam.

Zastopstvo za GORIŠKO in bivšo KRANJSKO ima
HROVATIN KSIST

v GORICI, Viale XXIV Maggio št. 11 - prej ul. Treh kraljev.
Zavarovanje proti nezgodam delavcev na delu.

MIRODILNICA (drogerija) „DIANA“

Gorica - Via Rastello N. 27

Na drobno in debelo!

Zaloga raznovrstnih kemičnih proizvodov - medicinskih zelišč - suhih in oljnatih barv - firnežev - čopičev - ščet - toaletnega in navadnega mila - čistil in pripomočkov za vino - sirišča, tekočega in v prahu — bakrene in železne galice - žvepla - čilskega solitra - zamaškov - cevi in drugih izdelkov iz kavčuka itd.

Blago prvovrstno, cene zmerne, postrežba točna in solidna, za kar jamči in se priporoča

Anton Mervič, lastnik.